

1. 6. 2011

ID: 74173

Rozhodování o insolvenčním návrhu

O insolvenčním návrhu jiné osoby než dlužníka rozhoduje insolvenční soud zásadně po jednání.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 NSCR 41/2010, ze dne 22.12.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníka P. C. Czech, a. s., se sídlem v P., zastoupeného JUDr. E. P., advokátem, se sídlem v H. K., o insolvenčním návrhu věřitele R.L., s. r. o. v likvidaci, se sídlem v B., zastoupeného JUDr. J. N., advokátem, se sídlem v P., za účasti Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové, o dovolání navrhujevího věřitele proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. května 2010, č. j. KSPA 48 INS 6820/2009, 3 VSPH 204/2010-A-53, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. května 2010, č. j. KSPA 48 INS 6820/2009, 3 VSPH 204/2010-A-53, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 22. ledna 2010, č. j. KSPA 48 INS 6820/2009-A-41, zamítl insolvenční návrh, jímž se věřitel R.L., s. r. o. v likvidaci (dále jen „navrhující věřitel“) domáhal zjištění úpadku dlužníka P. C. Czech, a. s. (dále jen „dlužník“) a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně - odkazuje na ustanovení § 1, § 3, § 105, § 136 odst. 1 § 143 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) a na „zjištění“, která učinil z listin doložených navrhujeví věřitelem - dospěl k závěru, že insolvenční návrh není opodstatněný, jelikož navrhujeví věřitel nedoložil tvrzenou pohledávku za dlužníkem a neosvědčil ani to, že by dlužník měl splatné pohledávky (správně „závazky“) vůči dalším označeným věřitelům.

Přitom zdůraznil, že navrhujeví věřitel svou pohledávku za dlužníkem ve výši 422,488.903,-Kč, představující ušlý zisk za období let 2000 až 2008 „z mandátní smlouvy uzavřené v roce 1999“, řádně nedoložil. Jde pouze o „tvrzený nárok“, jehož „výše a především důvod by závisel na obsáhlém dokazování skutečností, zda, v jakém rozsahu a odkdy měl dlužník povinnosti vůči navrhujevímu věřiteli, zda tyto povinnosti porušil a jak, zda věřiteli vznikla škoda a zda je tato škoda v příčinné souvislosti s porušením povinností dlužníka“. Pro takové dokazování však není v první fázi insolvenčního řízení (tj. do rozhodnutí o insolvenčním návrhu) „dostatečný prostor“. Spornost pohledávky plyne ze spisu vedeného u Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích sp. zn. 36 Cm 105/2009 (předmětem řízení je zaplacení pohledávky, ze které navrhujeví věřitel dovozuje svou aktivní věcnou legitimaci ve věci projednávané a jejíž existenci dlužník popírá), z jehož obsahu je zřejmé, že již v žalobě je navrhováno provedení desítek důkazů (výslech řady svědků, vypracování znaleckých posudků a čtení listin); ke stejnému závěru o spornosti pohledávky dospěl insolvenční soud i na základě listin doložených navrhujeví věřitelem. Současně doplnil, že dle sdělení „ostatních věřitelů“ (rozuměj věřitelů označených navrhujeví věřitelem) nemá ani vůči nim dlužník splatné závazky.

Vrchní soud v Praze k odvolání navrhujevího věřitele v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení soudu prvního stupně.

Odvolací soud především akcentoval, že jiná osoba než dlužník je oprávněna domáhat se insolvenčním návrhem rozhodnutí o dlužníkově úpadku jen tehdy, doloží-li, že je jeho věřitelem, tj. že má proti dlužníku pohledávku, a to již splatnou (§ 97 odst. 3 a § 105 insolvenčního zákona). Teprve prokáže-li navrhovatel tuto svoji legitimaci k podání insolvenčního návrhu, může se insolvenční soud zabývat tím, co je v dané fázi řízení jeho předmětem, totiž zkoumáním tvrzeného dlužníkově úpadku. Jestliže se navrhovateli nepodaří jeho aktivní legitimaci prokázat (tj. nedoloží-li existenci splatné pohledávky vůči dlužníku), musí soud insolvenční návrh zamítnout dle § 143 odst. 2 insolvenčního zákona bez ohledu na to, zda z dalších zjištění lze usuzovat na úpadek dlužníka.

Na rozdíl od zkoumání úpadku dlužníka, při němž soud není vázán důkazními návrhy účastníků a dle potřeby je povinen provést k osvědčení tvrzeného úpadku i důkazy jimi nenavržené (§ 86 insolvenčního zákona), v otázce aktivní legitimace navrhuje věřitele, jež je předpokladem projednání dlužníkově úpadku, spočívá břemeno tvrzení i břemeno důkazní výhradně na tomto insolvenčním navrhovateli.

Procesní požadavky, jež se doložení aktivní legitimace insolvenčního navrhovatele týkají, odpovídají tomu, že doložení navrhovatelovy splatné pohledávky za dlužníkem je toliko průkazem jeho oprávnění požadovat, aby soud na podkladě jeho insolvenčního návrhu tvrzený úpadek zjišťoval. To platí bez zřetele k tomu, že průkazem věcné legitimace může navrhovatel zčásti poskytovat i skutkový podklad pro zjištění dlužníkově úpadku.

Proto jakkoli není povinností navrhovatele dosáhnout před podáním insolvenčního návrhu pravomocného přísudku jeho pohledávky za dlužníkem, není v řízení o insolvenčním návrhu otevřen ke zjišťování věřitelovy pohledávky stejný prostor, jako v řízení nalézacím, neboť rozhodnutí o tomto jeho právu úkolem dané fáze insolvenčního řízení není. Jde k tíži insolvenčního navrhovatele, jestliže náležitě nezváží před podáním insolvenčního návrhu, zda i bez důkazních prostředků, jejichž prostřednictvím by insolvenční soud s přihlédnutím k míře sporných skutečností v insolvenčním řízení nahrazoval nalézací řízení, bude schopen po skutkové stránce doložit svou pohledávku vůči dlužníku. Potud odvolací soud odkázal na závěry formulované v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sen. zn. KSPH 37 INS 4935/2008, 29 NSČR 30/2009 (jde o usnesení, které bylo následně občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu dne 8. září 2010 schváleno k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

Z pohledu těchto východisek – pokračoval odvolací soud – je třeba chápat i úpravu rozhodování o insolvenčním návrhu věřitele obsaženou v ustanovení § 133 insolvenčního zákona. Ta je vybudována na zásadě, že o věřitelově návrhu soud vždy nařídí jednání (a tedy provede dokazování podle § 122 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu - dále jen „o. s. ř.“) v případě „sporu o úpadek“, tj. pokud rozhodnutí závisí na zjištění sporných skutečností o tom, zda je dlužník v úpadku, ledaže se účastníci práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí, a o návrhu lze rozhodnout jen na základě účastníků předložených listinných důkazů.

„Pokud navrhovatel předloží způsobilý insolvenční návrh, v němž nabídl dostatečná tvrzení o existenci své splatné pohledávky za dlužníkem, již přihlásil, a předložil k tomu označené listinné důkazy (§ 103 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona), není důvodu nařizovat jednání o insolvenčním návrhu a je namístě ho pro nedoložení navrhovatelovy aktivní legitimace dle § 143 odst. 2 insolvenčního zákona bez dalšího zamítnout jak v případě, že insolvenční soud již při předběžném posouzení nabídnutých důkazů zjistí, že tyto jsou k závěru o existenci navrhovatelovy splatné pohledávky, již dlužník popírá, zjevně nedostatečné, tak v případě – jako je tomu v dané věci – že rozsah dokazování, jež by k takovému závěru (vzhledem k povaze nároku nebo obraně dlužníka) bylo zapotřebí provést, přísluší řízení nalézacímu. I z těchto důvodů nenařizoval odvolací soud jednání k projednání navrhovatelova odvolání, třebaže soud prvního stupně insolvenční návrh zamítnul až po nařízeném jednání“.

Proto odvolací soud shledal správným závěr soudu prvního stupně, podle něhož „se navrhovatel nevykázal průkazem svého oprávnění požadovat, aby soud na podkladě jeho insolvenčního návrhu zjišťoval tvrzený úpadek dlužníka“, když navíc navrhovatel se v odvolání omezil jen na kritiku rozhodnutí soudu prvního stupně co do závěru ohledně (ne)existence úpadku dlužníka (rozuměj nedoložení splatných pohledávek jiných věřitelů za dlužníkem), přičemž jinak nezpochybnil správnost řešení otázky spornosti (a z toho plynoucího neosvědčení) pohledávky, na které zakládal svoji aktivní věcnou legitimaci.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal navrhuující věřitel dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.“ a co do důvodů na ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř., tj. namítaje, že řízení před odvolacím soudem je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu přitom shledává v řešení otázek, zda je odvolací soud povinen nařídít ústní jednání o sporné pohledávce vždy, když tak učinil i soud prvního stupně a účastníci se tohoto práva nevzdali a zda v případě, kdy dlužník (správně „věřitel“) řádně přihlásí pohledávku, která nebyla pravomocně присouzena, je insolvenční soud povinen tuto pohledávku přezkoumat a v jakém rozsahu. Cituje ustanovení § 133 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona a odkazuje na ustanovení § 94 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona, dovolatel zdůrazňuje, že v poměrech projednávané věci nebyly splněny předpoklady pro to, aby odvolací soud rozhodl bez nařízení jednání, když rozhodnutí o tom, zda je dlužník v úpadku, záviselo na „zjištění“ sporných skutečností. Dále soudy obou stupňů nesprávně posoudily vztah insolvenčního a nalézacího řízení a neprovedly tak dovolatelem navrhované důkazy k existenci a výši jeho pohledávky za dlužníkem. Přitom nesouhlasí ani se závěry formulovanými Nejvyšším soudem ve shora zmíněném usnesení ze dne 29. dubna 2010, sen. zn. KSPH 37 INS 4935/2008, 29 NSČR 30/2009, které podle jeho názoru popírají účel a smysl insolvenčního zákona a nereflektují úmysl zákonodárce, kterým bylo dosáhnout co nejvyššího uspokojení věřitelů.

Podle dovolatele „se od insolvenčního soudu neočekává zjištění, zda jsou tvrzené skutečnosti pravdivé, ale pouze zkoumání, zda pravdivé být mohou, tedy jejich osvědčení“. K takovému osvědčení je insolvenční soud povinen provést nejen důkazy navržené účastníky řízení, nýbrž i důkazy, které účastníci nenavrhovali. Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Dlužnice považuje dovolání jak za nepřípustné, tak za nedůvodné.

Dovolání navrhuujícího věřitele Nejvyšší soud shledává přípustným podle § 238a odst. 1 písm. a/ a ve spojení s § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. i důvodným.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 94 insolvenčního zákona k projednání odvolání proti rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v insolvenčním řízení nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (odstavec 1). Jednání není třeba nařizovat, jestliže: a/ se odvolání odmítá, b/ se odvolací řízení zastavuje nebo přerušuje, c/ odvolání směřuje proti rozhodnutí insolvenčního soudu, které se podle zákona vydává bez nařízení jednání nebo kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, d/ se zrušuje rozhodnutí podle § 219a odst. 1 o. s. ř., e/ odvolání se týká toliko nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti (odstavec 2). Jednání není třeba nařizovat také tehdy, bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali,

popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí; to neplatí, jestliže odvolací soud opakuje nebo doplňuje dokazování (odstavec 3).

Podle § 133 insolvenčního zákona o insolvenčním návrhu jiné osoby než dlužníka lze rozhodnout bez jednání jen tehdy, jestliže a/ insolvenční soud plně vyhoví návrhu, kterému nikdo neodporoval, nebo b/ lze o něm rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí (odstavec 1). Insolvenční soud vždy nařídí jednání o insolvenčním návrhu jiné osoby než dlužníka, závisí-li rozhodnutí na zjištění sporných skutečností o tom, zda je dlužník v úpadku. Provádí-li dokazování ke zjištění dlužníkovy úpadku nebo jeho hrozícího úpadku nad rámec důkazních návrhů účastníků, nařídí jednání i v případě insolvenčního návrhu dlužníka (odstavec 2).

Jak správně v důvodech dovoláním napadeného rozhodnutí zmínil již odvolací soud, Nejvyšší soud se otázkou výkladu ustanovení § 94 a § 133 insolvenčního zákona zabýval v usnesení ze dne 29. dubna 2010, sen. zn. KSPH 37 INS 4935/2008, 29 NSČR 30/2009. Tam formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož při projednání insolvenčního návrhu věřitele a rozhodnutí o tomto návrhu se dokazování skutečností potřebných k osvědčení dlužníkovy úpadku řídí vyšetřovací zásadou. Přiměřené uplatnění ustanovení občanského soudního řádu o koncentraci řízení je vyloučeno. Důvodem k zamítnutí insolvenčního návrhu věřitele v řízení před soudem prvního stupně je i to, že v insolvenčním řízení vyjde najevo, že sporné skutečnosti týkající se pohledávky, kterou je insolvenční navrhovatel povinen doložit, nebude možné osvědčit pouze listinami a že provedením věcně (okruhem sporných skutečností) opodstatněných důkazů (výslechem účastníků, výslechem svědků, znaleckými posudky, ohledáním apod.) by insolvenční soud nahrazoval sporné řízení o takové pohledávce. Rozhodnutí, jímž soud zamítá insolvenční návrh věřitele proto, že by dokazováním sporných skutečností o jeho pohledávce nahrazoval sporné řízení o takové pohledávce, současně nemůže rezignovat na popis konkrétních sporných skutečností, jejichž dokazování by nahrazovalo sporné řízení, ani na co nejkonkrétnější označení důkazů, jejichž prostřednictvím by se tak (ve sporném řízení) podle soudu rozhodujícího v insolvenčním řízení muselo stát. Usnesení o zamítnutí insolvenčního návrhu věřitele je usnesením ve věci samé, které se s výjimkou případů uvedených v § 133 odst. 1 insolvenčního zákona podle zákona vydává po nařízení jednání. Nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 94 odst. 3 insolvenčního zákona, není odvolací soud oprávněn odvolání proti takovému rozhodnutí projednat a věcně o něm rozhodnout bez nařízení odvolacího jednání.

Na shora uvedených závěrech Nejvyšší soud plně setrvává a nemá důvod na nich nic měnit ani v poměrech dané věci.

Skutečnost, že insolvenční soud rozhodl o insolvenčním návrhu věřitele po jednání, přitom ještě sama o sobě neznamená, že by povinnost nařídit k projednání odvolání jednání měl i odvolací soud; jinými slovy, byly-li splněny předpoklady vyžadované insolvenčním zákonem pro to, aby insolvenční soud rozhodl o insolvenčním návrhu věřitele bez nařízení jednání (§ 133 odst. 1 insolvenčního zákona), je odvolací soud zásadně oprávněn o odvolání proti takovému rozhodnutí věcně rozhodnout bez nařízení odvolacího jednání, byť insolvenční soud sám rozhodl poté, co ve věci (nadbytečně) jednání nařídil (a provedl).

Přesto Nejvyšší soud považuje závěr odvolacího soudu, podle něhož k projednání a rozhodnutí o odvolání věřitele nemusel nařizovat odvolací jednání, za nesprávný.

Jelikož v poměrech projednávané věci mohl odvolací soud o odvolání navrhujícího věřitele věcně rozhodnout, aniž by nařídil k projednání odvolání jednání, jen tehdy směřovalo-li toto odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu, které se podle zákona vydává bez nařízení jednání (§ 94 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona), bylo pro posouzení správnosti závěru odvolacího soudu v tomto směru stěžejní, zda o insolvenčním návrhu věřitele insolvenční soud vskutku mohl rozhodnout bez

nařízení jednání.

Jakkoli podle ustanovení § 85 odst. 1 insolvenčního zákona v insolvenčním řízení nařizuje insolvenční soud jednání jen tehdy, stanoví-li to zákon, nebo jestliže to považuje za nutné, není pochyb o tom, že o insolvenčním návrhu jiné osoby než dlužníka rozhoduje insolvenční soud zásadně po jednání; ustanovení § 133 odst. 1 insolvenčního zákona pak upravuje – tím, že stanoví předpoklady, za jejichž splnění lze o insolvenčním návrhu jiné osoby než dlužníka rozhodnout bez nařízení jednání – z tohoto pravidla výjimky. O tom, že v dané věci o žádný z případů vypočtených ve shora zmíněném ustanovení nejde, Nejvyšší soud pochybnosti nemá. Ustanovení § 133 odst. 2 větu první insolvenčního zákona přitom nelze vykládat tak, že upravuje další (jiný než z prvního odstavce posuzovaného ustanovení plynoucí) případ, kdy je insolvenční soud oprávněn rozhodnout o insolvenčním návrhu jiné osoby než dlužníka bez nařízení jednání; naopak pro případ, kdy rozhodnutí závisí na zjištění sporných skutečností o tom, zda je dlužník v úpadku, určuje, že jednání je nutné nařídit i tehdy, jde-li o případy podřaditelné ustanovení § 133 odst. 1 insolvenčního zákona. Jinými slovy ustanovení § 133 odst. 2 věta první insolvenčního zákona upravuje výjimku z výjimky určené ustanovením § 133 odst. 1 insolvenčního zákona.

Pro řešení otázky, zda mohl odvolací soud rozhodnout o odvolání navrhujícího věřitele proti rozhodnutí, jímž insolvenční soud zamítl jeho insolvenční návrh, je tak nevýznamné nejen to, zda posouzení otázky aktivní věcné legitimace navrhujícího věřitele je „posouzením, zda je dlužník v úpadku“ (§ 133 odst. 2 věta první, ve spojení s § 3 insolvenčního zákona), nýbrž i to, zda odvolatel závěr soudu prvního stupně, že není aktivně věcně legitimován k podání insolvenčního návrhu, v odvolání vůbec zpochybnil.

Jelikož rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska dovoláním uplatněných dovolacích důvodů není správné, Nejvyšší soud je podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nesprávné poučení](#)
- [Nájem bytu](#)
- [Nároky pozůstalých \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Doručování](#)
- [Zastoupení](#)
- [Zánik závazku](#)
- [Zadržovací právo](#)
- [Insolvenční řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)